05 V 70

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) Hans Schöier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 147:—
Termin (4 kuud) .... kr. 53:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Ärikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Laupäeval, 25. aprillil 1970
Upplaga C
Nr. 95 (3379)

Rahvaloenduse tulemused: Eestis 1,35 milj. elanikku

Käesoleva aasta 15. jaanuaril korraldati N. Liidus järjekordne üleliiduline rahvaloendus. Eelmine toimus 1959. aastal. N.Liidu statistika keskvalitsus lubas rahvaloenduse esialgsed andmed avaldada aprillis ja ta on selle lubaduse nüüd ka täitnud. N. Liidu 19. aprilli ajalehtedes teatiametlikult rida arvusid jaanuaris toimunud loendusest: kui palju on elanikke kokku N. Liidus, kuipalju neid on osariikides, kraides, oblastites ja kuipalju elanikke on N. Liidu enam kui 100.000 elanikega linnades. Kokku on toodud andmeid 242 linna kohta, Baltikumist Riia, Daugavpilsi, Vilniuse, Kaunase, Klaipeda ja Tallinna kohta.

Statistika keskbüroo lubab edaspidi teatavaks teha N. Liidu elanikkonna koosseisu rahvuste, keelte, elutea, haridusliku tsensuse, perekondliku olukorra, elukutsete ja muu sellise jaotuse järgi. Nüüdne kokkuvõte toimub raalide abil kiiremas tempos. Statistika keskbüroo ei saanud ega teatada, kunas lõplikud andmed loendusel esitatud küsimuste kohaselt avaldamisele tulevad.

Loenduse andmeil oli N. Liidu rahvaarv 15. jaanuaril 1970 241 748 000, 1959. aasta 15. jaanuari loenduse järgi oli N. Liidu rahva arv 208,8 miljonit. Pärast 1959. aasta loendust möödunud 11 aasta jooksul on sündinud 51,5 miljonit inimest, surnud 18,6 miljonit inimest. N. Liidu rahvastik suurenes seega sel perioodil 32,9 miljoni inimese võrra ehk 15,8 protsenti.

Statistika keskvalitsus ütleb, et 1913. aastal elas N. Liidu nüüdisaegseis piirides tookordse hinnagu järgi 159,2 miljonit inimest. 1940.a. 194,1 miljonit. Valdava osa N. Liidu rahvastikust — üle nelja viiendiku — moodustavad pärast oktoobripöööret sündinud.

Eesti kohta öeldakse, et 1959. aasta rahvaloenduse kohaselt Eesti nüüdseis piirides oli 1 197 000 elanikku, käesoleva aasta 15. jaanuaril oli elanike üldarv — 1 357 000, seega protsentides 1959. aastaga võrreldes 13 prots. suurem. Lätis oli 1959. aastal elanikke 2 093 000, nüüd on Lätis elanikke 2 365 000, tõus seega samuti 13 protsenti. Leedus oli 1959. aastal elanikke 2 711 000, nüüd on elanikke 3 129 000, elanike arvu tõus seega 15 protsenti.

Tallinnas oli 1959. aastal 282 000 elanikku, nüüd 363 000 elanikku. Riias oli 1959.a. 580 000 elanikku, nüüd on seal 733.000 elanikku. Vilniuses oli 1959 a. 236 000 elanikku, nüüd on seal 372 000 elanikku.

Meie ei hakka tooma arvusid elanike suuruse kohta N. Liidu teistes osariikides, kraides ja oblastites. Selgub, et N. Liidu Aasia osas on rahvaarvu juurdekasv viimase 11 aasta jooksul olnud suur, ulatudes paiguti üle 30 protsendi. Puht Venemaa osas on rahva juurdekasv olnud tublisti väiksem, eriti Venemaa suurtes linnades. Seda väiksemat juurdekasvu Vene suuremates linnades võib arvatavasti seletada sündivuse langemisega. Vene linnades on korteriolud ikka veel väga viletsad ja nii mehed kui ka nende naised peavad käima tööl, et kuidagi ära elada.

Seetõttu on sündivus Vene linnades rapiidselt vähenenud. Võrreldes Baltikumiga on sündivus Eestis, Lätis ja Leedus linnades protsentuaalselt olnud suurem.

Statistika keskvalitsuse andmeis seisab: "Loendustevahelisel perioodil oli suur osa rahvastikust ümber asunud ühtedest piirkondadest teistesse. Nii näiteks oli Kasahstanis ja Kesk-Aasias rahvastiku loomulik iive möödunud 11 aasta jooksul 8,6 miljonit, üldine rahvaarv aga kasvas samal perioodil 9,8 miljoni võrra. See tähendab, et 1 200 000 inimest on asunud siia teistest liiduvabariikidest".

Statistika keskvalitsus ei anna seletust, miks kolmes Balti riigis ja nende pealinnades elanike arv tublisti on tõusnud. On arvata, et ka Eestisse, Lätisse ja Leedusse on viimase 11 aasta jooksul ümber asunud võõraste rahvaste liikmeid, peamiselt venelasi suurel määral.

Kui avaldatakse rahvaloenduse lõplikud resultaadid ja kui me neid võrdleme 1959. aasta rahvaloenduse omadega, siis selgub meile, kuipalju võõraid meie maale on juurde tulnud.

N. Liidu linnarahvastik, mis 1959.a. loendusel moodustas 100 miljonit inimest, on suurenenud 136 miljoni inimeseni, maarahvastik aga on vähenenud 108,8 miljonilt inimeselt 105,7 miljoni inimeseni. Statistika keskvalitsuse teadaandes öeldakse: "Linnarahvastiku suurenemine 36 miljoni inimese võrra toimus loomuliku iibe arvel linnades, mis moodustas 11 aastaga 14,6 miljonit inimest, 5-miljonilise elanikkonnaga maaasulate linnaasulateks ümberkujundamise ja enam kui 15 miljoni maaelaniku (Perekonnad kaasa arvatud) maalt linna asumise arvel. Maaelanike asumine linna on seotud tööstusliku tootmise suure kasvuga ning on saanud võimalikuks tänu mehhaniseerimistaseme tõusule põllumajanduses."

Loendusel registreeriti N. Liidus 111,3 miljonit meest ja 130,4 miljonit naist. 1970. aastal moodustasid seega mehed 46,1 ja naised 53,9 protsenti kogu rahvastikust. Statistika keskvalitsus arvab ise, et meeste ja naiste arvu selline suhe on kujunenud vanemate inimeste arvel, kuid lisab siiski, et selle on peamiselt põhjustanud viimane sõda.

Mis puutub vastsündinutesse, siis sünnib kogu maailmas poisse rohkem kui tütarlapsi. N. Liidus sünnib 100 tütarlapse kohta 106 poissi. Kuid tütarlaste suhteliselt väiksema suremuse tõttu võrdsustub meeste ja naiste protsent 27.—28. eluaastateks.

On arvata, et UNO organisatsioonide soovitusel enamik maid maailmas teostab rahvaloenduse käesoleval aastal või sellele lähedastel aastail. Maailma rahvaarvu 1970. aasta alguseks hinnati 3 600 00 000-le. Nõukogude Statistikud tähendavad selle juurde, et "sotsialistlikes maades elab praegu ligi 34 protsenti maailma rahvastikust, arenenud kapitalistlikes maades 19 protsenti, arengumaades 46 protsenti ja seni vabastamata asumaades 1 protsent".

Rahvaloenduse resultaatide teadaande lõpus ütleb nõukogude statistika keskvalitsus: "Üksikasjalikud olendusandmed territoriaalses lõikes rahvastiku jaotumise kohta soo, vanuse, rahvuse, keele, hariduse, õpingute, perekonnaseisu ja perekondade suuruse, elatusallikate, rahvamajandusharude ja tähtsamate tegevusalade järgi, samuti grupeeringud, mis iseloomustavad rahvastiku koosseisu kõigi nende tundemärkide alusel, võtab kokku N. Liidu statistika keskvalitsuse arvutuskeskus ja pärast töötlemise lõpetamist need avaldatakse."

FAKT

Segadus saarlaste raamatuga

TORONTO (VE) — Saarlaste Ühing Torontos püüab praegu selgitada, kuhu on jäänud 1.299 suurune summa saarlaste koguteosest — järel ei ole ka müümata jäänud eksemplare. See selgus saarlaste ühingu peakoosolekul esimehe K. Otsa aruandest.

Leiti, et see on tingitud puudulikust asjaajamisest raamatute müümisel, mille üksikasjade kohta nüüd on raske saada selgust.

Robert Kreem tegi ettepaneku küsimuse seekordseks lõpetamiseks ja kõigi isikute kokkukutsumiseks, kes on viimase kaheksa aasta jooksul kuulunud Saarlaste Ühingu juhatusse. Sellise süstemaatilise küsitlemisega loodetakse jälile jõuda kadumaläinud summale või raamatutele.

● Bostoni lähedal Billarickas elunevatel Heli (n-na Linnamägi) ja Sven Roosillale sündis poeg Tarmo-Paul. Sven Roosild on insener.

Eesti üliõpilaste talvakursusest osavõtjad Rjukanis Norras. (Foto Vello Salo)

KÄBI LARETEI oli hiljuti külaliseks Stockholmi Eesti osakonnale, diskuteerides noortega ja elgitades muusikat ning seda interpreteerides klaveril (NL-foto Toivo Kärsten).

ÜLENDUSI ja TEENETEMÄRKE SKAUTIDELE ja GAIDIDELE

Eesti Skautlik Noortemalev Rootsis avaldas malevavanema prof. Rein Kleitsmani ja Gaiderite kogu juhataja Alma Väina allkirjaga ringkirja skautliku Jüripäeva ülendustega ning teenetemärkide annetamisega. Skautmastri väitekirja kaitsmise õigus anti Peeter Karrole Göteborgi Tallina lipkonnas ja Sigrid Põdrusele Borási Pärnu lipkonnas — viimane on esimene naissoost isik, kes nooremskautmastrina saab skautmastri väitekirja kaitsmise loa. Gaideri väitekirja esitamise õigus anti Helvi Klementile Stockholmi Tuulemaa lipkonnas ja Aino Miksile Göteborgi Tallinna lipkonnas. Neist Aino Miks, kes varem töötas hundujuhina ja sai nooremskautmastriks, on gaidtööle üleminekul üle kantud Skautmastrite Kogust Gaiderite Kogusse ning kaitseb järelikult gaideritööd skautmastritöö asemel.

Teenete eest skautluses on skaudisõbra teenetemärgi "Tammetäht" II **järk** annetatud Elmar Aibästele, Ado Parlole, Leonhard Heinsoole, Rein Roogile, Anita Tobrole ja Leonid Vaskele Göteborgis, Viktor Väinale Kungälvis, Karl Lõõkesele, Elmut Pärgile ja Leo Pentisaarile Stockholmis ning Johanna Popp'ile Eskilstunas.

Gaidlusele osutatud teenete eest on **"Tammetäht" II järk** annetatud:

Juuli Antsmaa Borásis, Erika Kaing, Luule Karro, Ella Meyer-Õunapuu, Arvi Moor, Johannes Mäepea, Maria Ots, Linda Palm, Jaak Rääts, Jaan Savioja, Mihkel Toomingas, Helvi Tuula ja Alfred Viinsmäe Göteborgis ja Vera Poska-Grünthal Stockholmis.

Noortesõbra teenetemärk "Tammetäht" I järk on annetatud Maria Kleitsmanile Stockholmis.

Skaudijuhi teenetemärk "Põhjatäht" II järk on annetatud Aksel Ojasoole Tallinna lpk.

Skaudijuhi teenetemärk "Põhjatäht' III järk on annetatud: Virgo Kimber Kalevi lpk., Valentin Kolk, Roland Liiva ja Villem Randmaa Tallinna lpk.

Nooremskautmasteriks on edutatud malevlased Martin Juhkam, Artur Ködar ja Arbo Nael, Tiit Nurmela Karu lpk. ja Helmi Raudsepp Viru lpk.

Nooremgaideriks on ülendatud: Tiina Kamarik Põhjala Tütred, Mirtja Virén, Lembitu-Tormilinnud ning Kalli Klement ja Tiiu Valdes Tuulemaa.

Eeskujuliku skaudi diplom on annetatud: Siim Broberg Tallinna lpk., Alar Laas Kalevi lpk., Ralph Ohakas Kalevipoeg lpk., Jaan Roots Narva lpk., ja Heinar Valk Lembitu lpk.

Eeskujulikuks gaidiks on ülendatud: Katrin Läis Hint Narva lpk., Malle Meria Põhjala-Tütred, Irma Merelaid ja Liisu Ojaste Tallinna lpk., Merike Laidna, Lii Piirsand, Piret Puusepp, Maia Rattik, Liis Teedla ja Tiiu Tikas Tuulemaa lpk.

Skaudi hoolsusdiplom on annetatud: Mart Anari, Rein Anari ja Toomas Asu Kaljukünka lpk., Raivo Hansen, Aarne Ojasoo ja Kalju Ojasoo Tallinna lpk., Raivo Isvoosig, Aadu Kübar ja Karl Lange Viru lpk., Ülo Kenas, Erik Laud, Peeter Mihkla, Andres Moora ja Toomas Üürike Karu lpk.

Hoolsaks gaidiks on ülendatud: Marita Idavain, Eha Martin ja Linda Peet Põhjala Tütred, Piret Kaaman Kaljukünka-Salme, Sirje Padu Lembitu-Tormilinnud, Milvi Link Viru lpk. ja Malle Sassian Tallinna lpk.

Hundu hoolsusdiplom on annetatud: Andres Asu Kaljukünka lpk., Ahti Vesmes Kalevipoeg lpk., Kenn Kriisa, Mihkel Laks ja Jüri Soomägi Tallinna lpk.

Hoolsaks hellakeseks on ülendatud: Laine Kaar ja Marret Sooaru Tallinna lpk., Epp Kiviaed, Kati Puusepp, Riita Salmijak ja Tiina Taimre Tuulemaa lpk.

TEISTES MAADES

Eesti Gaidide Liidu keskbüroo Jüripäeva-ringkirjast selguvad ülendused ja teenetemärgid ka teistes maades. Nii on USA-s nooremgaideriks ülendatud Lehte Männik ja Cayre Saden, Kanadas Helle-Mall Lindaja, Ella Petraska, Ellen Kütti, Ilme Paar, Anu Pettai, Anne Varangu ja Leili Terts. Gaideritöö esitamise õigus anti Torontos Henny Arujalg. Austraalias edutati nooremgaideriks Leine Johanson, Elfriede Buck ja Leena Janov.

Tammetähe II järk annetati Heljo Püvile Argentiinas, Riina Reinik-Lipule, Rudolf Lipule ja Jaan Tertsile Kanadas ning Pilvi Koikile USA-s.

Eesti Skautide Liidu keskbüroo ringkirjas ülendatakse skautmastriks Evald Talvari Argentiinast ja annetatakse eeskujuliku skaudi diplom Andres Allikale Argentiinas. Põhjatähe teenetemärgi I järk on annetatud Gunnar Mittile Kanadas, II järk Ervin Alevele ja Arnold Himmale Kanadas, III järk Bruno Lindrele ja Hermi Niglasele Kanadast, Jyri Korkile, Urve Põhile, Eda Treumuthile USA-st. Tammetähe I järk on annetatud toim. Harald Raudsepale USA-s, II järk Evald Vilhastele Argentiinas, Osvald Telmetile Austraalias, Paul Ventsonile Brasiilias ja Gerhard Hessile, Ferd. Kaljustele, Raimond Pahapillile, Ekbert Rungele Kanadast.

Maikuu Metsakodus

Kuigi tänavune kevad on visa tulema, avab Metsakodu oma väravad järgmisteks üritusteks maikuus:

1. — 3. mai — Maleva hindu ja hellakeste juhtide kursus. Uudismaa talgud.
7. — 8. mai — Tartu lipkonna laager.
9. — 10. mai — Pärnu lipkonna talgud.
16. — 18. mai — Suvisted Metsakodus.
17. mai — E. Skaudijuhtide Kogu Rootsis Peakoosolek.
23. — 24. mai — Maleva Nõupäevad.
30. — 31. mai — Metsakodu talgupäevad.

Örebro E. Täienduskooli õpilaste ja lastevanemate küllaskäik Metsakodusse.

Autoõnnetus Lakewoodis

LAKEWOOD (VES) — Freeholdi ja Lakewoodi vahel teel nr. 9 oli autoõnnetus, kus said vigastada Lakewoodis elunevad Elisabeth Rünne ja Eros Lüdig. E. Rünnel oli ribimurdeid ja sisemisi vigastusi, kuid siiski mitte raskel kujul. E. Lüdig sai kergelt vigastada vasakust küünarnukist. Pärast läbivaatamist halglas ja esmaabi ta saadeti koju.

Kohapealsete ajalehtede teateil oli õnnetuses süüdlane ameeriklane Fred Maskell, kelle auto sõitis vasakust küljest sisse autole, mida juhtis E. Lüdig. F. Maskelli auto paiskus ühtlasi vastu elektriposti, mille tulemusena kohalik elamurajoon oli 2 tundi elektrivalgustuseta.

Kreml süüdistab Hiinat mõrvades

MOSKVA — Tassi teadeteagentuur süüdistas möödunud nädalal Puna-Hiinat massimõrvade sooritamises "rahvavaenuliste" likvideerimiseks.

Kantoni staadionil oli ühest avalikust kohtuprotsessist osa võtnud 100.000 inimest ja pärast hukatud 60 süüalust. Välispoolseisjaile on muidugi irooniline lugeda, et pada sõimab katelt, kuna N. Liidu traditsioonide kohaselt on 60 isiku hukkamine loomulikult vaid lapsemäng.

Akad. eksamid

Chalmersi tehnikaülikooli masinatehnika osakonna lõpetas teiviilinsenerina **Olaf Ivalo Kungälvist.**

● Gallupi ringküsimisel selgus, et ainult 48 prots. küsitutest kiidab heaks viisi, kuidas president Richard Nixon juhib Vietnami sõja käiku. 41 prots. laidab presidendi teguviisi ja 11 prots ei oma arvamist. Presidendil on kõige suurem poolehoid lõunaosariikides.

A/S Göteborgi Eesti Maja aktsionärid peakoosolekul. (Foto Kopler).

Venelaste maandumisabi — nad olid esimesed, kes pakkusid abi Apollo 13 õnnelikuks maandumiseks.

Göteborgi EESTI MAJA suurendas aktsiakapitali

GÖTEBORG (EPL) — Pühapäeval, 19. aprillil toimus A/S Göteborgi Eesti Maja korraline peakoosolek, millest võttis osa arvukalt aktsionäre. Koos volitustega oli esindatud 598 aktsionäri. Koosoleku avas Harald Uussalu, kelle ettepanekul mälestati surma läbi lahkunud aktsionäre, nende hulgas eelmisel päeval surnud Eesti Maja energilist organiseerijat ja esimeest Martin Pommerit. Koosoleku juhatajaks valiti Evald Soomängl ja protokollijaks Karl Malve.

A/S Eesti Maja majandusliku seisundi kohta 31. detsembril 1969 andis ülevaate asjaajaja-direktor Martin Köstner. Äriseis näitas tasakaalu 320.674:36 ja kulude-tulude arve oli tasakaalus 22.658:67. Seejuures selgus, et A/S Eesti Maja kinnisvara väärtuseks on 204.224:— ja takseerimisväärtuseks 236.000:—, sellest krundi väärtus 115.000:—. Vallasvara on Eesti Majal 15.440:— väärtuses, 1967. ja 1968. a. puudujääkidena (renditsed) eines äriseisu aktiva poolel 9.141:—.

Seniseks aktsiakapitaliks oli 120 000 krooni. Seoses maja ostuga a. 1966 ülevõetud võlast on tasuda 82 000 kr. See on 6 1/2 prots. võlg, mis tuleb tasuda 17 aasta jooksul. Pikkajalise võla usaldajaks on Eesti Laenu-Hoiu Ühisus 74 000 kroonlga, mis tuleb tasuda 37 aasta jooksul.

Kulude-tulude arve osas on suurimaks väljaminekuks võlgprotsendid 14 904:—, kuna kinnisvara kulud ulatuvad 5 647 kroonini ja valitsemise kulud on 1 036 kr. Äri- ja kontoriruumide üüridena on laekunud 18.898:— ja seltskondlike ruumide kasutamise eest on saadud 4 700:—.

Kinnisvarale on tehtud obligatsioone 207.000:— väärtuses. 31. detsembril 1969 oli raha kassas ja pangas ümmarguselt 1 742 krooni.

Revisjoni-komisjoni aruande esitas Karl Malve, mille järel aruanded kinnitati ja vabastati juhatus ja majanduslik [illegible]

Tegevusaruande osas andis Jaan Savioja ülevaate seltskondlike ruumide kasutamise kohta. Sellest selgus, et tegevus Eesti Majas on olnud väga aktiivne.

Koosolek avaldas juhatusele ja rev.-komisjonile tänu hästitehtud töö eest. Nii juhatus kui ka rev.-komisjon pole tasu saanud ega seda ei soovitagi. Seetõttu võeti ka seekord vastu eitav seisukoht tasu määramiseks.

Martin Pommeri ja vanuse tõttu juhatusest väljalangenud Ado Pario asemele valiti uute liikmetena kolmeks aastaks Mart Mägi ja Kalju Reesalu.

Juhatuse asemikeks ühe aasta peale valiti Ado Pario ja Raimond Palm. Revisjoni-komisjoni valiti tagasi senised liikmed Oskar Kopler, Erich Norrman ja Karl Malve ja rev.-kom. asemikeks Hartvig Engas, Oskar Parn ja Vold. Põlder.

A/S Eesti Maja juhatus, kuhu kuluvad nüüd Martin Köstner, Harald Uussalu, Jaan Savioja, Mart Mägi ja Kalju Reesalu, valib esimehe oma koosolekul.

Koosolek otsustas juhatuse ettepanekul suurendada aktsiakapitali 20 000 krooni võrra, seega 140 000 kroonini.

Algatatud küsimuste all puudutati lähemalt ruumide kasutamise [illegible] ve.

Koosolek lõppes [illegible]

NOORTELEHT

NL *25. aprillil 1970*

JÜRIPÄEVAL

Vanasti oli igal heal asjal oma kaitsepühak. Selline on ka skautlusel: Püha Jüri. Skaudid jagavad seda kaitsepühakut m.h. nii inglise kui portugali rahvaga, Aragooniaga, rüütlitega jne. Nii et tegemist on populaarse pühakuga. Püha Jürile omistatakse traditsioonis võitlust kurjaga, hädas abistamist ja see ju sobib hästi skautluse põhimõttega: iga päev üks heategu.

Kuid jüripäev oli vanadele eestlastele veel midagi muud. See oli päevaks, mil taludes hakati tõsisemalt mõtlema suvistele töödele, tehti kaupa tööjõuga ja asuti n.ü. tõelisse kevadesse. Ka skautlikul noorusel on jüripäev pööripäevaks. Seljataha jääb talvine, valdavas osas sisemine töö, algab aeg, mil tegevus läheb välja loodusse, skautluse õigesse elementi. Ja siis on jüripäev veel skautliku aastabilansi ajaks, mil malevad vaatavad tagasi oma tehtud tööle ja hindavad samal ajal nii oma liikmete kui ka sõprade panust jüripäeva ringkirjades teatavaks tehtavate ülendustega ja teenete honoreerimisega. Seda kõike leiame ka tänases Noortelehes.

Tänavune jüripäev on stardiks tegevusele, mis ulatub üle rutiini ja tavalisuse. Metsakodu, Koitjärve, Veskijärve on jälle tegevuse tsentrumiteks, kuid suurim tähelepanu langeb maailmalaagrile "Ühendajale" ja muidugi ka eesti gaidluse 50-aasta juubelile.

"Jällenägemiseni Ühendajas" on viimasel ajal olnud hüvastijätuks eesti noorte kogunemistel nii Rootsis, Kanadas, USA-s, kui ka mujal. Kaugelt Lõuna-Ameerikast ja Austraaliastki tulevad esindused, Inglismaal, kus enam organiseeritud skautlust mõnda aega ei ole eestlastel olnud, kogunevad noored spontaanselt, et kaasas olla ja kaasa elada "Ühendajas". Ka Hollandist, Taanist j.m. tuleb eesti noori selle "Ühise nimetaja" alla, kus kohtavad paljude maade eesti noored. "Eesti noorteseltskond on jälle teistsugune ja kuidagi südamelähedane", ütles üks Hollandi kursusest osa võtnud eesti noori sealse ajalehe intervjueerijale. "Ühendaja" pakub seda seltskonda üsna suures formaadis. Võiks ütelda, et ajavahemik 23. juulist kuni 3. augustini kujuneb "eesti saareks" Saksamaa südames — eesti elanikkonnaga, eesti kohanimedega ja eesti keelega. See on kahtlemata omaette elamuseks! "Ühendaja" peaeesmärgiks on eesti nooruse sidumine teadlike eestlastena kõikidel maadel ja omavahel.

Võib arvata, et "Ühendaja" toob kaasa ka turistidevoolu paljudest eesti keskustest, m.h. ka Rootsist ja see annab asjale veel kaalu juurde. Saksamaa eestlased on seadnud oma suvepäeva 1. augustile ja laagrile kättesaadavasse ulatusse, et võimalikult paljud eestlased saaksid tulla ka laagrisse.

26. juulil tähistatakse maailmalaagris eesti gaidluse 50-aastast juubelit. See on tähelepanu vääriv tähelepanu vääriv tähtpäev, kuna poole sajandi jooksul on väga paljud eesti tüdrukud saanud oma kasvatuse ja ideaalid just selle liikumise rüppest, maapaguluses on gaidluse üheks ülesandeks olnud veel rahvusliku meelsuse loomine kõigis nendes võõrastes "sulatuspadades", kus eestlased juhtuvad elama. Skautluse 50-ndat aastapäeva on juba tähistatud, kuid sisuliselt on ju skautlus ja gaidlus sama organisatsioon, vastavalt kohaldatud poistele ja tüdrukutele — tõsiasi, mis siin Rootsis on mõlemad organisatsioonid liitnud ühise katuse alla, ka meie endi juures. Suurlaagris tutvustab eesti gaidluse elurada eriline skautlik mälestusterada mille punktid annavad ülevaate käidud tee etappidest. Gaidide poolel kogutakse hoolega arhivaale ja ajaloolisi esemeid, pilte, tegevusraamatuid jne. Tuleb vaid soovida, et gaidide tulevikurada viiks läbi paljude uute maailma- ja malevalaagrite. Püha Jüri enda kaitse all.

Kanadas neljandat korda Metsaülikool

Metsaülikooli rektor prof. Olev Träss (end. Stockholmi eesti algkooli õpilane ja "kalev") koos abijuhataja prof. J. Timuskiga Metsaülikooli selgitusõhtul Toronto Eesti Majas.

22.—31. augustini toimub neljas Metsaülikool Kanadas. Vajalikud eeltööd Kanada ja USA eesti noorte kokkutulekuks on juba tehtud. Vastu võetakse umbes sadakond noort. Lektorid tulevad kolmest maast — USA-st 7, Kanadast 1 ja Soomest 2.

Eelseisva Metsaülikooli programmis on ette nähtud Imre Lippingult kaks loengut eesti ajaloost, Tõnu Parmingult üks loeng eesti rahvastiku ajaloost, Jaan Puhvelilt kaks loengut eesti keelest ja müütidest, Vello Sermatilt kaks loengut teemal "Kas olla eestlane, inimene või eesti inimene?", Rein Taageperalt kaks loengut olulise informatsioonina tänapäeva eesti maast ja rahvast, Andres Taulilt üks loeng ristiusust eestlaste ajaloos ja Mardi Valgemäelt kaks loengut eesti teatrikultuurist muste ja nüüd, kuna Ilmar Talve Soomest esineb kolme loenguga suundadest eesti rahva kultuuri algallikaile. Jyri Korki ja Jaan Tootsi loengute teemad pole veel lõplikult selgunud ..

Toronto Eesti Maja väikeses saalis toimunud Metsaülikooli loengul andis prof. O. Träss sissejuhatusena lühikese ülevaate Metsaülikooli mõistest ja eesmärkidest, rõhutades, et eesti rahva rikkalikkude kultuurivara-salvede avamiseks on ennaköike tarvis mõista eesti keelt. Sellepärast on ka Metsaülikool kolme suve kestel erilise tähelepanu omistanud ettekannetele, mis ühel või teisel viisil on lähedalt seotud eesti keelega ja eesti vaimse kultuuriga.

Kolmel suvel toimunud Metsaülikooli tegevuse kestel on võidud tähele panna, et nii mõnedki kultuurihuvilised eesti noored on Metsaülikooli laagrisse tulnud nagu häbenedes, sest nende eesti keel on osutunud kuidagi puudulikuks. Aga üheainsa nädala kestel on nad sõna otseses mõttes eesti keelesse armunud ja Metsaülikoolist lahkudes on nende eesti keel tunduvalt paranenud.

Edasi peatus prof. O. Träss, Metsaülikooli "rektor", et Metsaülikooli juhatus on pidevalt erilist tähelepanu omistanud lektorite valikule, kusjuures enam kui 200 Metsaülikoolist osa võtnud eesti noort on koju tagasi pöördudes lektorite ettekannetest rikkaliku materjali kaasa võtnud. "Metsaülikooli mõju on olnud suurem, kui seda vahest avalikkus teabki," märkis lugupeetud Toronto ülikooli õppejõud, ja lisas:

"Kui ma 12-aastase poisikesena sõjaajal kodumaalt lahkusin, ei võinud mina ega vist keegi aimatagi, et Kanada ürgloodust rüpes toimuvatel noortel kultuurihuvilistel tärkab säärane huvi eesti kultuuriküsimuste vastu nagu see nüüd teada, mida omaltpoolt tõendab see, et Metsaülikooli mõjul on ümbes kümmekond USA-s elunevat eesti noort valinud oma teaduslikuks uurimustööks eesti-ainelised teemad."

Lõpetades teatas prof. O. Träss, et Metsaülikooli juhatusse kuuluvad peale tema kui Metsaülikooli juhataja abijuhatajana prof. J. Timusk ja dr. V. Soots ning sekretärina Hilja Soomet ja eriülesannetega Heino Jõe ja Andres Raudsepp.

Kirjastus Kultuuri

väärtkirjanduse

odavmüük jatkub.
Nõudke hinnakirju!

Box 133, Sollentuna

Värvirikas lundlane

Mati Palk

Lundi eesti üliõpilaskond kaotab ühe värvirikka kuju — **Mati Palki**, kuna ta lõpetas ülikooli ja asub lähemal ajal elama Värbysse. Lundi eesti tudengid soovivad talle kaasa edu ja õnne. Mati on nüüd fil. kand. matemaatikas ja füüsikas. Eriti füüsika alal oli ta huviks kaugete maade telefonikuulamise teooria, mille eest ta a. 1968 sai ameeriklase T.A.O. Putsoni stipendiumi.

Mati Palk juhatas omal ajal eesti keele kursusi üliõpilaskonnas, mis on osavõtjaile tulnud suureks kasuks eesti ühiskonnas tegelemisel. Ent tema õigeks harrastuseks on olnud autod. Ta on uurinud nende sõidukindluse suurendamist ja eluea pikendamist. Mati on jõudnud olla ka võistluskorrespondent USA autoajakirjale Road and Track, milline on ilmutanud tema huvipakkuvaid autokonstruktsioone. Ta on esitanud oma seisukohti ka näitustel ja kongressidel ja arengut tema ideede suunas on autotööstuses märgata. Mati Palk kuulub korp. Rotaliasse ja on selle tegevusest aktiivselt osa võtnud.

PUDEMED

■ **GAIDLUSE 50-AASTA JUUBELI** tähistamine on nüüd kindlaks määratud 26. juulile, "Ühendaja" maailmalaagri esimesele pühapäevale. Seega on muudetud esialgselt kavatsetud tähtpäev, mis pidi olema 1. augustil.

■ **VÄLJASÕIT "ÜHENDAJAST"** Moseli ja Rheini jõe orgudesse toimub 29. juulil.

■ **TULEHOIDJA NR.1** ilmus märtsikassiga kaanel. Tutvustatakse maailmalaagri struktuuri, Kalevi lipkonna 25 a. juubelit, noorte elu mitmetes maades, kirjanditevõistluse võistlustöid jne. Ristsõna, erialanurgad. Hiljuti pöördusid Eesti Skautide Liit ja Eesti Gaidide Liit ühiselt 30 eesti organisatsiooni poole "Tulehoidjale" majandusliku toetuse saamiseks. Positiivselt reageeris 7 organisatsiooni kokku 1.897 kroonise annetusega. "Tulehoidja" ilmub gaidluse juubeli erinumber.

■ **VÕISTLUSTÖÖS** gaidluse juubeliaastal esitati 53 tööd, nendest vääristati preemiatega järgmised hellakesed: Anne Lii Kivi (Göteborg), Leili Lannemets (Malmö), Talvi Külli Laev (New York), Katrin Kütti (Toronto), Vivian Mägi (Toronto), Silvia Aarlaht (Hamilton), Heid Lepp (Hamilton) ja Aida Tammer (Hamilton).

■ **GAIDI LAULIK** on ilmumas kordustrükina. 288 lehekülge, hind kr. 10:-.

Saarlased andsid jahtlaeva

Saarlaste ühing Torontos oma peakoosolekul otsustas anda edaspidi toetust eesti mereskautidele ja võtta Saare mereskautide lipkond oma patronaadi alla samadel alustel nagu skautlikke noori toetavad skaudisõprade seltsid. Endised meremehed saarlaste hulgas alustasid aktsiooni Saare mereskautidele purjejahi muretsemiseks.

Ankeet noortest

Hollandis Oldebroekis toimunud toimunud eesti noortejuhtide kursusel korraldasid üliõpilased Henn Kohh ja Andres Muld ankeedi osavõtjate hulgas selgitamaks, millised ona nende suhtes nii rootsi kui eesti noortega, kuidas võetakse osa eesti üritustest, osatakse emakeelt, millised on noorte suhtumised nii poliitikas kui rahvuslikes küsimustes, mida loetakse ja mis keeles, arvamised kursuste tehnikast jne. Huvitav on lähemal ajal kuulda kokkuvõtteid.

● **Göteborgis sündis Andrus ja Kerstin Kolgale tütar.**

Vikerlased Euroopa-reisile Külastavad ka Stockholmi?

Vikerlaste nime kannab rühm eesti noori Montrealis, Kanadas. Nad alustasid oma tegevust kuus aastat tagasi rahvatantsurühmana. Nimelt asuti siis ette valmistama esinemist III Eesti Päevade (Torontos) kava raames. See esinemine nõudis suurt panust nii noorte kui ka vanemate poolt. Noortel tuli palju harjutustel käia kuna emade hooleks jäid rahvarõivad, mis tehti hoolega ja etnograafilisi juhtnööre silmas pidades.

Montreali populaarsuse võitnud noorte rahvuskultuuri viljelev rühm "Vikerlased".

Toronto Eesti Päevad ja seal esinemine jätsid noortele unustamatu elamuse. Rühma juhid veendusid samal korral, et rahvatants on üks tõhusamaid moodusi eestipäraste huvide suunamisel. Tubli algus oli tehtud, märkimisväärne juba sellegi tõttu, et Montreali eestlaste arv ei ole eriti suur. Vahemärkusena võib siin veel mainida, et Montreail on üks huvitav eriomadus, mis puudub teistel suurematel eestlaste keskustel. Linn on nimelt kahekeelne — nii inglise kui ka prantsuse keel on ametlikuks keeleks. Nii et sealsed eestlased on tihtipeale "automaatselt" kolmekeelsed.

Nii oli Vikerlaste tegevus hoogsa aluse saanud. Järgmist tegevusperioodi alustatakse juba kindlas teadmises, et Vikerlaste tööst peab kujunema oluline tegur eesti noortetöös. Rahvatantsule lisandub muud tegevust: tehakse koos muusikat, käiakse suusatamas, kunstihuvilistele korraldatakse kursusi.

Pärast aastast tegevust on rühmal meeldib võimalus saata kuus esindajat Kanada Raadio/Televisiooni noorte mardipäeva saatesse esinema. Umbes samal ajal tuleb ka esimest korda avalikkuse ette Vikerlaste "meloodikaorkester".

Tegevus muutub üha intensiivsemaks. Suvel ollakse nädal aega õppelaagris Lättemäel, Montrali "metsakodus". Sinna sõidetakse ka sügisel mitmeks pingerikkaks nädalalõpuks ning talvisteks suusapäevadeks. Nii saab teoks vikerlaste esimene lavastus, "Nägemus rannas". Laul, muusika ja rahvatants saavad selles lavastuses raamkava ja esitatakse eesti ajaloopäraste sündmuste taustal.

Nii nagu Vikerlaste asutamine toimus spontaanselt, nii sama ettekavatsemata avas ka "Nägemus rannas" vikerlastele esinemisseeria millel ei paista lõppu olevat. Esinetakse eestlastele Ottawas, Torontos, Seedrioru suviharjapeol, rahvusvahelisele publikule Montreali maailmanäitusel, ja võetakse osa rahvakunsti pidustustest Montrealis ja Ottawas. Veel üks Vikerlaste teel on "Soiree" folklorique estonicene" Quebec City's.

Harjutuste ja esinemiste kõrval toimuvad ka veel omavahelised seltskondlikud kokkutulekud kas siis sünnipäevadeks, niisama tantsu löömiseks või uueaasta vastuvõtmiseks. Vikerlaste rühma loomise ajal olid tantsijad enamasti hundud-hellakesed, kes nüüd neidudeks-noormeesteks sirgunud.

Initsiatiivivõtja Vikerlaste asutamiseks oli tookordne Montreali sakutlipkonna juht Harry Kivilo. Tantsu hakkas õpetama Ferdinand Kaljuste ja esimeseks saatemuusika tegijaks oli Olaf Kopvillem — hästi tuntud oma "vindiliste viiside" plaatide kaudu. Ka Harri Kivilo pole Rootsis tundmatu — enne kui ta viiekümnendatel aastatel Kanadasse kolis,oli ta üks agaramaid juhte Stockholmi Karu lipkonnas. Meile on selge, et Harri ettevõtlikkus ei ole vähenenud — olla Vikerlaste üldjuhiks nõuab oma meest!

TUNNUSTUS, PROTEST, HELIPLAAT

Vikerlastel on kuueaastase tegevuse jooksul olnud üle kuuekümne esinemise. Esinedes kanadalastele nime all "The Estonian Folk Ensamble" on Vikerlaste saavutused rahvuskultuuri ja eestluse tutvustamisel olnud küllaltki märkimisväärsed. Peale esinemiste tuleks nimetada pikemat ning mitmete piltidega usutlemist Montreali suurimas hommikulehes "Gazette", kus otsese tegevuse kirjeldamise kõrval oli ulatuslikult juttu ka meie ajaloolisest tagapõhjast ja poliitilisest olukorrast.

Nimetamata ei saa ka jätta tõika, et Vikerlaste protest Montreali maailmanäitusel venelaste poolt korraldatud "Eesti Päeva" osas leidis tee nii Montreali suurlehtede veergudele silmapaistvas esituses kui ka päevauudiste saadetesse. Neid võõrastele suunatud rahvuskultuurilisi ettevõtmisi on hinnanud ka Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu, tunnistades Vikerlaste töö eestluse viljelemisel ja eesti nime tutvustamisel kultuuriauhinna vääriliseks.

Muu tegevuse kõrval on Vikerlased hakkama saanud ka heliplaadi väljaandmisega. Plaati on müüdud üle kahe tuhande eksemplari ning kiidusõnu on tulnud nii ostjailt kui ka eesti ja kanada kriitikuilt.

LP-plaadi nimi on "Vikerlased laulavad". Plaat on ka tehniliselt kõrgel tasemel, olles valmistatud RCA Victor stuudios. Esitatakse 16 laulu solistidelt ja laulurühmalt orkestri saatel. Eesti plaadid grammofoniriiulil kipuvad oma välimusega tihti jätma odavat muljet, mis teeb plaadi tihti vähem-külgetõmbavaks mitte-eestlastele. Vikerlaste plaadi puhul on siin tegemist meeldiva erandiga: õnnestunud värvifoto rühmast ümbrise esiküljel (koos eesti-, inglise- ja prantsuskeelse tekstiga) aitavad plaati muuta ka võõrastele meeldivaks ostuks või kingituseks.

TEEKOND LÄÄNDE

Vikerlased on oma esinemisreisidel katnud kokku üle 15 000 kilomeetri. Sõitudest senini kõige pikemaks oli turnee Lääne-Kanadasse kahe aasta eest. Meie lugejad peavad endale meelde tuletama Kanada geograafilisi mõõte Rootsiga võrreldes: põhjalõuna vahelised kaugused on enamvähem ühesugused, aga võrreldes sõitu Rootsi Idarannikult/Stockholmist Läänerannikule/ Göteborgi, tuleb Kanadas sõita umbes kümme korda nii pikk maa, et jõuda Montrealist Vancouverisse. 17-päevane turnee, rongiga ja bussiga, nõudis osavõtjatelt palju aga andis ka samal ajal palju. Reisiraskused, omavahelised diskusioonid, uued huvitavad kontaktid küll kaasreisijatega, küll vastuvõtjatega Läänerannikul. Reis pakkus lugematuid vaatamisväärsusi ja elamusi. Muuhulgas tutvuti ka Alberta eestlaste asunduse ja selle ajalooga. Kogeti jälle, et pikad harjutused, juhtide karmid sõnad, kõva kord ja mõnestki lõbust loobumine on tühised kaotused nende varade kõrval mida Vikerlaste tegevus pakub.

LÄHEMAD TULEVIKUPLAANID

Järgmise suurema üritusena on tegevuskavas veel pikem turnee kui läändesõit, nimelt Euroopa-reis 1970 aasta suvel. Ettevalmistused selleks on ammu alanud, nii harjutuste kui ka muude sõidu-ettevalmistuste näol. Suurmatk hõlmab mitmeid Euroopa maid.

Esmajoones minnakse muidugi sinna, kus toimub sellekordne eesti skautlik Suurlaager.

Nagu teame, on järgmine suurlaager seekord Saksamaal. Aga ei ole päris võimatu, et Vikerlaste sõit ka Rootsit võib riivata. Hoiame pöialt!

Norrköpingi noortepidu Stockholmi külalistega

Norrköpingi noorus, s.o. skaudid-gaidid ja nende sõprade selts korraldasid laupäeval, 18. aprillil Hemgårdeni saalis jüripäeva-peo rohke publikuga nii noortest kui vanadest.

Noorte ülendused kiideti heaks ovatsioonidega. Hundupoisi päevik oli reaalne ja kanti ette täna hundust skaudiks ülendatu J. Kubja poolt soravalt ja publiku naeru saatel. Gaider Erna Klemmeri pidukõne oli sisukas ja ülevaatlik. Kui aga lavale ilmus endisest Norrköpingi hundust meheks sirgunud bariton Andres Kukk Stockholmist, jäi publik ootavalt tähelpanelikuks et mida siis ikka see nooruk pakkuda suudab.

Selgus, et noor laulja on võimeline saavutama publikuga tihedat kontakti. Publiku poolehoid tiivustas mahedatämbrilise baritoniga solisti ja tal tuli mitte lõppeda tahtvais kiiduavaldustes ikka ja jälle uusi palasid esitada. Andres Kukel tekkis sõna tõsises mõttes raskusi oma publikust lahkumisega, kes teda kuidagi lavalt ei tahtnud vabaks anda.

Helga Andreae saade oli harmooniliselt kokkusulav solisti lauluga. Soodus materjal peaks innustama noort lauljat edasi rühima.

Teiseks haaravaks esinemiseks kujunes "Kassari" rahvatantsurühm esinemisel 6 paari ja kahe pillimehega, kus tantsijad-mängijad võlusid publikut, esinedes vahepeal ka laulu-trioga. Esitatud tantsud olid stiilipuhtalt ettekantud ja mitme maakondade rahvariides esinemisi jälgid publik silma- ja südamerõõmuga kelle hulgas ei puudunud asjatundjad rahvatantsu alal. Oli märgata et 15-aastane iganädalane treening on teinud noortest enesekindlad esinejad.

"Kassari" on tutvustanud eesti rahvatantse paljudes maades. Ka käesoleval suvel plaanitsetakse uusi välisreise.

Õ.O.

UUDISMAA TALGUD KUTSUVAD

Enamkui 15 aastat on terve hulk Metsakodu sõpru olnud pidevalt väljas talgupäevadel, korrastanud ja välja ehitanud Metsakodu. Nende töökoormus on olnud nii suur Metsakodu südamikus, et noorte laagrialadele — Uudismaale pole suudetud vajalikul määral energiat pühendada. Nüüd oleks aeg, et ka noored ise — iga lipkond vähemalt 5-liikmelise meeskonnaga võtaks osa tänavu 1.-3. maini toimuvatest Uudismaa-talgutest! Ka töö võib pakkuda rõõmu!

● **Lundis sündis Ants-Peter Ersil ja tema abikaasal Enelil, n-na Savioja, poeg Andrus.**

---

†

Armast

Juhan Kütt'i

mälestab kurbuses

AB ESTMARIN

---

†

Meie armast

Egon Hackenschmidt'i

* 1. 9. 1896 Tartus
† 22. 4. 1970 Olofströmis

leinavad

ABIKAASA ja POEG

Matusetalitus 30/4 1970 kl. 11 Jämshögi kirikus.

---

†

Surma läbi lahkunud kallist kaasmaalast ja kaastöölist

Egon Hackenschmidt'i

mälestavad leinas

OLOFSTRÖMI EESTLASED

---

†

Insener

Martin Pommer'it

mälestavad

ENDISED KODUVALLA KAASMAALASED:
JÜRI SAKS perekonnaga
ILMAR BAUGUS perekonnaga
META JÜRISOO perekonnaga
E. LILLER

---

†

Oma liiget

Martin Pommer'it

mälestab leinas

RAHVUSLIKU KOOSTÖÖ KESKUSE GÖTEBORGI OSAKOND

---

†

Hääd sõpra, endist Göteborgi Eesti Seltsi esimeest

Martin Pommer'it

mälestavad leinas

J. HENNING perekonnaga
A. SOOMRE perekonnaga
E. KANARBIK perekonnaga
H. KUBU abikaasaga
P. SALU abikaasaga
J. PAHK
V. MASURIN perekonnaga

---

†

Endine Valga Ühisgümnaasiumi kaaslane

Insener

Harald Rüütel

Mälestavad

EMIL KOOLMEISTER
BRUNO ja TIINA LEE
AHTI PAE
OLEV SALUM
HERBERT TAMRE
ANNI ja EUGEN TIITS
LEO ja SILVIA TIMPKA

Südamlik tänu

Erni

sõpradele ja töökaaslastele, kes teda viimsele teekonnale saatsid ja tema viimast aset rohkete lillede ja pärgadega katsid. Täname südamest õpetaja Kõdarit, Koidu Ventseritit ja kõiki sõpru ning tuttavaid ,kes meie suurt leina püüdsid kergendada.
Tänutundes

RENATE ja AET

Oma unustamatut

Jaan'i

tema viiendal surma-aastapäeval leinavad

EMA ja ISA
VENNAD